

Бабенко Валентина Андріївна,

кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

м. Дніпро, Україна

Омелич Олександра,

здобувачка освіти Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

м. Дніпро, Україна

Суворова Вероніка,

здобувачка освіти Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

м. Дніпро, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕКОНОМІЦІ ТА БІЗНЕСІ

Швидкий розвиток технологій штучного інтелекту актуалізує розгляд переваг та ризиків зростання ролі цієї технології у багатьох сферах життя, таких як медицина, фінанси, транспорт, виробництво, освіта та інші.

Проблема штучного інтелекту, його впливу на всі сфери розвитку та життя людства є темою як публіцистичних [6], так і наукових досліджень зарубіжних авторів [1] та вітчизняних науковців [2, 3, 5, 7]. Основні принципи роботи зі ШІ викладено у «Концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні» [4]. Важливою проблемою на сьогодні є вплив ШІ на економіку та бізнес, зокрема переваги та ризики від його використання у маркетингу, менеджменті та логістиці, інших сферах. Потреба враховувати ризики, щоб скористатися перевагами ШІ для економічного зростання України в повоєнний період, надає особливої актуальності цій темі, яка потребує подальших наукових досліджень.

Наразі наше суспільство поділяється на прихильників двох основних теорій щодо майбутнього стану людства:

– теорія так званого «ультраіндустріального» суспільства базується на думці, що системи ШІ будуть застосовані для постійного контролю за життям людей, викличуть тотальне безробіття та деградацію людства;

– прихильники іншої теорії вважають, що технології ШІ допоможуть людям зменшити завантаженість рутинними справами, що своєю чергою вивільнить час на розв'язання питань самоактуалізації.

Формуванням визначення ШІ науковці перейнялися ще у 50–60 роках ХХ ст. Одне з найперших визначень ШІ було запропоновано Джоном МакКарті на конференції в Дартмутському коледжі, що в Нью Гемпширі, у 1956 році: «Спосіб примусити обчислювальну машину думати, як людина». Розуміння поняття інтелекту як придатності системи до навчання приводить науковців до ще одного з визначень ШІ: «здатність автоматизованих систем здобувати,

адаптувати, модифікувати та поповнювати знання з метою пошуку розв'язку задач, формалізацію яких ускладнено» [1].

Дослідниця І. Г. Яненкова визначає поняття «штучний інтелект» як «здатність автоматичних систем здобувати, використовувати, обробляти та створювати нове знання» [7]. Більш розширене тлумачення сутності ШІ знаходимо в «Концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні» [4]. Технології ШІ можуть бути корисними в багатьох сферах людської діяльності. Переваги використання ШІ за галузями застосування показано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переваги від використання штучного інтелекту за галузями застосування

Галузь застосування штучного інтересу	Переваги від застосування штучного інтересу
Медицина	ШІ може допомогти у швидкому та точному діагностуванні і лікуванні захворювань.
Фінанси та інвестиції	ШІ може бути корисним у прогнозуванні ринку, зменшенні ризиків та управлінні портфелем інвестицій.
Логістика та транспорт	ШІ може допомогти у плануванні маршрутів, покращенні безпеки та зменшенні заторів.
Виробничі процеси	Автоматизація процесів виробництва, управління якістю продукції.
Ринковий аналіз та таргетинг	Технології ШІ можуть допомогти підвищити ефективність маркетингової стратегії, а також у відстеженні поведінки споживачів та їхніх потреб.
Сфера освіти	Технології можуть полегшити процес створення індивідуальних навчальних програм, управління навчальним процесом та оцінюванні успішності студентів.
Соціальні мережі	ШІ може допомогти у виявленні та фільтрації неправомірного контенту, забезпеченні безпеки та конфіденційності користувачів.
Наука	ШІ може допомогти в аналізі та обробці інформації.
Програмування	Допомога ШІ в написанні кодів.

Таблицю складено авторами на підставі джерел [1, 3, 5–7].

Як бачимо, процеси, що раніше потребували ручного втручання, тепер автоматизовано завдяки аналізу великої бази даних. Через це організації можуть зосередитися на завданнях, які дійсно потребують людської експертизи. Поєднання ШІ з аналітикою даних допомагає отримати глибинні інсайти в економіці та бізнесі, що так необхідні для цифрової трансформації. Використання ШІ вже дає змогу переосмислити бізнес-моделі, а отримані дані можуть стати в пригоді під час пошуку цікавих інсайтів про діяльність організацій.

Перелік сфер, де технології ШІ можуть бути корисними, постійно поповнюється, утім, треба розуміти, що поряд з перевагами є певні ризики широкого застосування технологій. Так, серед ризиків використання ШІ в маркетингу є зокрема такі:

– ШІ може підсилити та поширити несправедливість і дискримінацію. Якщо системи ШІ неправильно навчаються або базуються на викривленій, неправильній інформації, вони можуть пропускати певні групи людей чи неправильно обробляти інформацію про них, що може призвести до нерівності та несправедливості в маркетингових кампаніях;

– використання ШІ в маркетингу зазвичай потребує доступу до великої кількості особистих даних клієнтів. Це може створювати ризики для приватності та безпеки даних;

– автоматизація ШІ маркетингових процесів призведе до віддалення від прямого спілкування з клієнтами. Це може викликати відчуття віддалення та недосяжності для деяких клієнтів;

– використання автоматизованих систем може призвести до втрати персонального підходу до клієнтів. Важливо зберігати баланс між автоматизацією та збереженням людського контакту та індивідуального обслуговування.

Серед основних ризиків використання ШІ у менеджменті називають:

– несприйняття та негаразди в реалізації. Упровадження систем ШІ в менеджмент потребує належного планування, підготовки та оцінки. Невдала реалізація може призвести до неприйняття з боку персоналу та відмови використовувати систему;

– залежність від даних та якості. Якщо дані, на яких базується ШІ, неправильні, неповні або викривлені, це може призвести до некоректних аналізів та рішень;

– прийняття рішень ШІ може приводити до нерівності, дискримінації або порушення приватності працівників. Потрібно бути обережним і впроваджувати механізми, які дотримуються етичних норм та правил;

– автоматизація за допомогою ШІ може призвести до автоматичного знищення деяких робочих місць або зміни завдань працівників;

– ШІ може приймати складні рішення на підставі складних алгоритмів, що можуть бути незрозумілими для людей. Це може призвести до складностей у визначенні відповідальності за прийняті рішення або в розумінні причин і наслідків цих рішень.

На сьогодні в науковій та публіцистичній літературі виокремлюють також значні ризики використання ШІ в логістиці, серед яких:

– системи ШІ в логістиці можуть мати недоліки або помилки, особливо на ранніх стадіях упровадження. Це може призвести до неправильних рішень щодо складування, транспортування або управління запасами, що може вплинути на ефективність та надійність логістичних процесів;

– залежність від актуальності та правильності даних;

– використання ШІ в логістиці пов'язано з обміном великої кількості даних між системами та пристроями. Це створює ризик кібератак та несанкціонованого доступу до даних;

МАТЕРІАЛИ III освітнього форуму академічної спільноти

– ШІ в логістиці може охоплювати різні системи, пристрої та програмне забезпечення. Проблеми сумісності різних компонентів системи може призвести до затримок, помилок або непрацездатності системи в цілому. На це особливо важливо звертати увагу, інтегруючи ШІ та наявні логістичні системи.

Отже, застосування ШІ в економіці та бізнесі має як переваги, так і значні ризики, які потрібно враховувати, упроваджуючи цю технологію. На думку вітчизняних учених, недооцінка цих ризиків може призвести до «маніпулювання фінансовими або фондовими ринками за допомогою цільових, імовірно, часто повторюваних моделей угод з метою завдати шкоди конкурентам, валютам або економічній системі в цілому (а не безпосередньо для отримання прибутку від торгівлі, хоча це також може бути побічним ефектом)...» [2, с. 69]. Через те потрібно і надалі запроваджувати науковий економіко-правовий аналіз тенденцій розвитку ШІ задля вивчення його впливу на економіку з метою унеможливити ризики як для розвитку окремих сфер та галузей, так і для розвитку економіки та бізнесу в цілому.

Література

1. J. McCarthy et al.; Aug. 31, 1955. Dartmouth AI Project Proposal. URL: <https://rb.gy/pwln8/>.
2. Андрощук Г. Штучний інтелект: економіка, інтелектуальна власність, загрози. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2021. № 2. С. 56–74. URL: <https://rb.gy/r2ca7/>.
3. Голей Ю. М., Дрік І. А. Аналіз використання штучного інтелекту в системах управління бізнес-процесами: переваги та недоліки. URL: <https://rb.gy/rstje/>.
4. Концепція розвитку сфери штучного інтелекту в Україні. Розпорядження Кабінету міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» URL: <https://rb.gy/r72wd/>.
5. Кирлик Н. Ю. «Штучний інтелект» та його використання в логістичних процесах. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 9–10 (243–244). С. 59–66. URL: <https://rb.gy/ukgee>.
6. Миронов Ю. Б. Використання штучного інтелекту у бізнесі. URL: <https://rb.gy/c0j19>.
7. Яненкова І. Г. Переваги та ризики використання штучного інтелекту в Україні та світі. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <https://rb.gy/zgnp4>.